

Մ Է Տ Ա Յ Ը

Հ Ա Գ Ը Գ Ե Թ

Սէտայը Հազարէթ շինարար Հափթառու
իբր, եանի Զարչնայի վէ ճուման էր-
թէսի կիւնէրի նէշը օրունաճաղ տըր .
Ապօնէ իշխն, Զազմադճըլարտա Յակոբ-
եան-Յանընտա Ծ նուէրօլու օտայա միւ-
րաճառթ իշէմէլէրի :

Իշպու Սէտայը Հազարէթին	Դրշ.	100
Սէնէլիսի փէշին, պիր Լիրա		60
Ալթը այլըլը Իւջ Մէնիսիյէ		35
Իւջ այլըլը		1
Պիր նուսիսի		4
Տաշրա իշուն րօսթա իւճրէթի զամի օլուր		

ՈՒՄՈՒՐՈՒ ՄԻԼԻՅԷ ԲՕԼԻԹԻՔԻՅԷ ՎԷ ԻԼՄԻՅԷՅԷ

ՄԻԹԱԼԻԳ ՂԱԶԷԹԱ

ՆՈՒՄԵՐՈ 5 ԶԱՐԴԷՄՊԻՀ

Պ Ի Ր Ի Ն Ճ Ի Ս Է Ն Է

18 ՄԱՐՏ 1870

ՐԷՍՄԻ ԻԼԱՆ

Մէճմուանըն բազար էրթէսի կիւ-
նիւ նէշը իթաիդի րուզնամէսինտէ
Ոսկերեանն վէ Որթաքէյ Բիլիսէլէր-
միլ Հազարէնտա տէրճ օլունան Հալա-
տիս քիւլլիէն եալան տըր : Ծանիպի
Պապը Ալիտէն րէսմէն բաթրիքխանէ .
միլէ օլունան պէյան եալունը Ոսկե-
բերան քիլիսէսինտէ վէ պու տա մու-
վազգաթ օլարաք մուխալիֆ թարա-
ֆըն տախի իճրայը ալըն էտէպիլմէլէ-
րինէ րուխսաթ վէրիլմէսի պապընտա
խտի իլէրուտէ վուգու պուլաճաք Հալէ,
Սէտայը Հազարէթտէ, Մէճմուանտա,
մուլթաղըր օլունար :

Տիւնքի կիւն զիրտէ մուհարէր շու-
րէսմի իլան Պէյօղլունտա Պատրիար-
քական Աթոռանիստ Գիլիսէմիդին
պահարանընտա վէ գաբուսունտա
կէօրիւլիւշ ալուր :

Զըմմառեան Պատրիարքական Ղազ-
արդին Աշակերտներէն Էնֆիլէճեան
Գրիգոր Վարդապետը ինչպէս հաս-
տատապէս կ'իմանանք՝ ամսոյս ¹³/₁₁ ին
ի Կոստանդնուպօլիս հասած է : Սոյն
վարդապետը այս տարի Յունվար ամ-
սոյն ¹⁰/₁₁ ին Մայրաքաղաքէս մեկնեալ
Հռովմ երթալով՝ հոն Բաճանայապե-
տական Փոխանորդութենէ ճեղակաւ,
պայնքն ի հոռնիլ պատարագելու հրա-
մանագիր մը առած էր : Սակայն շատ
չանցաւ այսինքն նոյն ամսոյն վերջի
օրերը նոյն իսկ Բաճանայապետական
փոխանորդութիւնը վերոյիշեալ հրա-
մանագիրը իրմէ պաշտօնական կեր-
պիւ յետս պահանջած ըլլալով՝ իրեն
արուած պատարագելու հրամանը ետ
առնուած էր, ուստի և ինքը արգիւ-
եալ մնացած էր պատարագելէ : Եւ
այս արգիւեալ վիճակի մէջ Էնֆիլէ-
ճեանը հետեւեալ Փետրուար ամսոյն
⁴/₁₁ ին անհրաման ի հոգեւոր իշխանու-

թենէն Հռովմ քաղաքէն աներեւոյթ
եղած էր :

Արդ տեսնելով որ նոյն ինքն Վար-
դապետը այս ընթացիւքը անմիջապէս
ընդգէմ Բաճանայապետական իշխա-
նութեան ըմբոստացեալ է, որով և ար-
գէն անտարակոյս կը գտնուի ընդ-
պատժուիք եկեղեցւոյ, և նկատելով
ևս թէ ինքը ի մայրաքաղաքս հասնե-
լէն ետև մինչև ցայսօր դեռ Էնեքիւ-
յացաւ առ այս Պատրիարքական Օրի-
նաւոր Ատեան, ինչպէս ըստ եկեղե-
ցական օրինաց իրեն պարտքն էր ներ-
կայանալ, և այսու ամենայնիւ՝ ինչ-
պէս ստոյգ կ'իմանանք, համարձակե-
ցաւ ալ քաճանայական կարգի պաշ-
տօն կատարելու, առաջիկայիս կը
ծանուցանեմք իրեն և ամենեցուն ո-
րոնց պէտք իցէ թէ՛ նոյն ինքն Էն-
ֆիլէճեան Գրիգոր Վարդապետը Կո-
ստնուէն է թէ ի պատարագելոյ և թէ
յայլ ամենայն քաճանայական պաշտա-
մանց, որպէս նաև Կոստնուէնի շէնքի,
և հրապարակէ՝ Կոստնուէնի :

Ուր դարձեալ կը ծանուցանեմք ի-
րեն և ամենեցուն և կը հրատարակեմք
թէ գլխովին անզօր են իրեն օգտելու
ի ներկայ վիճակին որ և իցէ գիր ըն-
ծայութեան կամ վկայութեան կամ
թէ նոյն իսկ Բաճանայապետական
փոխանորդութեան վերոյիշեալ հրա-
մանագիրը . զորոնք գուցէ ձեռքը ու-
նենալը հանդիպի :

Տուեալ ի Պարիարքարանէ

Բէրա Կ. Պօլսոյ

17 Մարտ Յ. Տ. 1870

Յ. Վ. ԱՌԱՔԵԱՒ

Եպիսկոպոս Գաղատիոյ

Կաթողիկոսական Տեղապահ

(Տ. Կ.)

ՅՈՒՂ. Վ. ՀՕԼԱՍԵԱՆ

Պատրիարքական Ատենադպիր

Մ Է Տ Ա Յ Ը

Հ Ա Գ Ը Գ Ե Թ

Ղազնիւնըն 45ի նաւերոստանս պափէյէ

Պու տուր իշթէ Աստուածային ի-
րաւունք քի քիլիսէնին վէտիեղերական
Ժողովքարըն գապուլ իթտիյի վէ գա-
նուն տէյի թանրաղը քեաֆֆէի ա-
ղիլ քիթապլարտա, հէր նէ թէնպի-
հաթ վար իսէ, ճիւլմէսի տէ աստ-
ուածային իրաւունք տուր : Բէզալիք
պու աղիլ քիթապլարտան ալարաք
քիլիսէնին վէ տիւղերական Ժողովք-
արըն թանգիմ իթտիյի պիր թաղըմ
գանունլար վէ թալիմաթլարա տախի
աստուածային իրաւունք տէնիր, շու-
եիւղունք քի հիւքիւմէթ Ալլահտան
տըր-իմտի ո շէյ քի աստուածային ի-
րաւունք տուր, զնա հէր իրիւթիան
ալլահն էմրի կիպի գապուլ իտուպ,
իթտաթ իթմէլի տիր, պու աստուա-
ծային իրաւունքուն սահիպի միւսթա-
գիլ վէ մուհաֆըզը, քաթիլիք տիւնին
իթիգաթընճա, Պետրոս Առաքեալըն
յալորդլարընտա տըր, քի պու կիւն
Բօմատա մուգիմ օլտուրլարընտան,
Բօմա քաճանայապետէրի տախի թէս-
միյէ օլունուրլար քի, Կաթողիկէ քի-
լիսէնին րէիսլէրի տէմէք տիր, Նա-
սըլ քի տէտիր, պու սէօղիւմիւզէ ի-
նանանլարա տըր, ինանմայանլար աս-
տուածային իրաւունքուն նէրէտա ա-
րարլար իսէ արասընլար, օտա պիլէ
ֆարլ տէյիլ տիր : Շու գատար քի
Կաթողիկէ քիլիսէ րէիսլէրի տէ պու
իրաւունքուն ազըլարընտան չըգար-
մայլպ սայլըր րէք չօք տէլայիլտէն
մատտէ, Գրիստոս Էֆէնտիմիդին եա-
լընը Պետրոս առաքեալա օլան շու
քէլլամէլընէ իսնատ իտէրլէր : Ար-ճե-
լալարն իճ, ար-ճեա ղեւ-շէն իճ, ար-ճե-

չեւ-իւ իճ, Եանի հէմ գօլլարըմը,
հէմ գօլունլարըմը, հէմ գուզունլարըմը
սէն կիւտ :

Էկէր պիւթիւն խրիսթիանլար պիր
սիւրիւյէ թէշպիհ օլունմուշ իսէ,
Հազարէթ իսանըն, գօլու, գօլունու,
գուզույու սէն կիւտ տէյի այլը այ-
րը էմր իթմէսինտէն քրիսթիանլարըն
հէր սընըֆընտա սէն կիւտ տէմէքտէն
պաշա նէ մանա չըքապիլիր :

Իմտի պունու աղնայանլարըն ին-
տիստէ, աստուածային իրաւունք պիր
օլուպ, օ տա պու կիւնքի կիւն քա-
թիլիք զիւհմիւնճէ Բաքալարըն է-
լինտէ օլտուղունա գէլրիէ գատար շէք-
քու շիւզհէ գալմաղ . թէքրար օգու-
յանըմըզա իթմար իտէրիլք քի, պու
լազըրտըլարըմը ուղղափառ քաթո-
լիկէրէ տիր տէյիլ քի Հէրէտիկոսլարա,

Իմտի Գաթողիքիլիք իճատ օլալը,
քիլիսէ քիլիսէ օլալը զանն խտէրիլք
իլք տէֆա տըր քի պիր թարաֆտան
աստուածային իրաւունքուն ումում
քիլիսէ րէիսինտէ վար օլտուղունու
ինանլալ, տիկէր թարաֆտան տա
պաղը հուգուգուն վէքեալէթիլի վէ-
րէպիլիք ֆաղաթ կէրի ալամաղ տէ-
մէք :

Պիր եպիսկոպոս պիրիւնի քաճանայ
ձեռնադրել իտէրսէ ինան քի, օ տիւն-
քիւ աշխարհական պու կիւն քաճա-
նայ օլտու, սօղրա երինէ օ եպիսկոպոս
օ քաճանայը պաղարտա, եանի պիր
սէպէպէ մէպնի քաճանայ իթտիյի
վազթ վէրտիյի իրաւունքլարը, իշխա-
նութիւնլարը մուվազգաթէն էլինտէն
այլըրսա զնա ինանմա, Ինանքի տիւն-
եատա գաշ եիւզ միլիօն աշխարական
վար իսէ ճիւլմէսի պիր եէրէ կէլէ,
պիր սարկաւադ, պիր քաճանայ եա-
րամաղլար, եանի պիր հուգուգ վէ-
րէմէլէր, պունու վէրէն րուհանի
հիւքիւմէթ տիր, սօղրա երինէ օ հիւ-
քիւմէթ օ հուգուգու վէրտիյի տաս-

իմաստ էստէն դուրսէն լինէր և հիւրիւ-
մէթի միւսէն զմիւս տարի մէկ
փութիւն քիւսէի շէրիքին միւսիւ
Քրիստոս էֆէնիսիւ պէտքէ պիտի
միւսիմ խաչայիւթին թէտարիքնս
քուսուր իմիւր քիւսէի. էթմէմէք
իշին՝ էլ էլպէտ պու դուստրէթի պու
հիւրիւմէթի օլ քիւսէի կէօրիւնի ր
պաշնա իհասն էթմիւր տիւր տէմէի իզ
նասրէ քիւսէի վէ քեամիւթն իհասն
էթմիւր օլտուղանու ինճիլի Շէրիք, վէ
սուրբ պապալար շահատէթ էտէլէր
Գալտը քիւ, պու պիլիք մէրքէլինին
շու հիւրիւմէթի քեամիւթն պիւր տէ
օլ պիլիք տախիլ օլմագ իսթէյէնիւ-
րին թարափընտն իթաւթը սահիհէ
վէ քեամիւթն մաթլուպ էտէր. Եօքսա՝
հիւրիւմէթ իմաստիւրդ գալաճաղըն-
տան հիւրիւմէթ սայլաճաղապ, սարլ-
սըզ մանասըզ պիւր քիւսէի տէն իպարէթ
օլտը :

Պու մուգատտէմէտէն մագաթն :
Իշթէ, Քաթիլիք պիլիքնէ, քաթիլ-
քիւսէի, Քրիստոսուն քիւսէիսինէ քի-
շի տախիլ օլտալիւթսի, վէ անտէ գա-
լապիւթսի իշին էվէլա լաղըմ տըր
քիւ Բօմա սուրբ քիւսէիսինին, Եաթոտ
սրբաղան Բաբա հաղթէթլէրինին ինան-
սըզը վէ գապուլ էթմիւր պիւր ճիւմէ
վարդապետութիւնա ինանսըն, վէ ան-
լէրի սյնէն գապուլ էթմիւր. սանիէն
իթիլիպ տըր քիւ Բօմա սուրբ քիւսէիսի
իլէ Եանիա սրբաղան Բաբա իլէ իս-
թիլթաթա, հաղորդակցութիւնսա
պուլունսուն, վէ էնճամ պու իսթի-
լաթա տէյիլ իսմէն իլա ֆիլիէն պու-
լունմաթը վէ գալմաթ իշին՝ լաղըմ
տըր քիւ սուրբ քիւսէիսին օլ կէօրիւ-
նիւր ուլու պաշնա սահիհ վէ թէք-
միլ իթապի իլէ թապի օլտուն. Եօք-
սա՝ իսթիլթաթան, վէ պու սէպէպէ
քաթիլիք պիլիքնստէն, քաթիլքիւր-
տէն, Քրիստոսուն քիւսէիսինտէն միւ-
սէրքէտ տըշարը սայլըր, վէ գալըր :

Պունլար պէտքէ աննաշըրքտան
սօնրա, կէլէլիմ շիմի Յունուար 23
Յայտարարութիւնուն : Թախիլ իթ-
տիլիք իքի թարզ Եանիա վարդապե-
տութիւն, վէ հաղորդակցութիւն
պիլիքնէ քէնտինէ տախիլ կիպի ան-
նաթմանա Յայտարարութիւն վէ պիւր-
իքտէ օլան իլան շու թապիլքի իլէ
ճահտ իտէր. էրմէնիճէտէ՝ Հաւա-
տամք զայն ամենայն զօրս հաւատայ
և ընդունի Աթալիկէ և Հոռիմէա-
կան Եկեղեցին, և զսրբաղան քահա-
նայապետն Հոռիմայ կը ճանաչեմք
Երևելի զլուս Եկեղեցւոյ, որուն հը-
նազանդ Եմք որդիական յարգու-
թամք. վէ թիւրքէտէ Բօմա քաթիլ-
քիւ քիւսէիսինին ինանսըզը վէ գապուլ
էթմիւր շէյէրին ճիւմէսինէ ինան-
ըրը, վէ Բաբա հաղթէթլէրինի տախիլ
քիւսէիսին ըլիսի մագաթնսա թանը
յու պանն միւթի էվլաթլէրի իզ :

Յայտարարութիւն իլէ իլանըն շու
թապիլքի սրասընտա՝ նէ էֆրեարա
մէպի իսէ՝ պուլունան տիքթաթա շա-
յան ֆէրքէրտէն շիմիքի հալ սար-

ֆընաղար էտէրէք, վէ էվէլ էմիլաւ
վարդապետութիւն պապընտա ան-
լէրի միւթալա իտէրէք, ասըր քա-
թիլք գաւանութիւնուն թապիլ-
լէրինին թապիլքնա ալիւս, վէ
գուլաղը ալըշըր օլանլարա սիւալ
իտէր իզ, շու Հաւատամք զայն ամե-
նայն զօրս հաւատայ և ընդունի Աթ-
թիլքի և Հոռիմէակաթ Եկեղեցին,
Եաթոտ՝ Բօմա քաթիլք քիւսէիսի-
նին ինանսըզը վէ գապուլ էթմիւր
շէյէրին ճիւմէսինի թանըրը՝ գա-
ղիլէրինտէ հիւրիւ գուսուր պուլ-
մաղըմ մը, գուլաղըրընտա ֆէ-
նա աքս իթմէլ մի : Շու քաղի-
լէրտէ պիւր գալ շուղէթ, վէ մու-
գապիլինտէ պիւր միւսիմ էֆրեար
էքսիք օլտուղանու անիտէ կէօրմէլ-
լէր մի : Սէքիլինճի Արքանոս Բաբա-
նըն էմիլ իւզէ թապ օլունուպ միւս-
թաղիլ պիլքէրտէն, Եանիա շարք ա-
րարողութիւնունտա պուլունանլար-
տան վէրիլմէսի ճալի կէօրիւմիւշ
օլան գաւանութիւն սուրէթլինտէ
մէքքիւր գաղիլէրէ միւսալէպէթ
իտէն գաղիլէ՝ էհիլ վուգուֆ պիլիւր
քիւ շու սուրբ Ենդունիմ և գաւանիմ
զամէնայն զօր ինչ ընդունի և գաւա-
նի սուրբ Եկեղեցին Հոռիմէական,
Եանիա Բօմա սուրբ քիւսէիսինին գա-
պուլ էթմիւր վէ իման կէթիլքի հէր
պիւր շէյի գապուլ էտէրիմ վէ (ճիւմ-
լէսինէ) իման կէթիլքի իմ : Յայտա-
րարութիւնտա, իլանտա շու Էֆ-
էֆէլ լուղէթլէրի նիլին Եքսիք : Բօ-
մա սրբաղան քահանայապետին էթ-
լէթիլք գաւանութիւն իլէ Շարք
քաթիլքի էրմէնիլէրին գաւանութիւ-
նու մագէյնիտէ պէտքէ պիւր ֆէր-
քին սէպէպի, մանասըն նէ տիւր : Եօքսա՝
իշթէ պէնիմ մէգէպիւր, իշթէ սինիմ
իմանըմ տէյիլ ըլմէն նէշը իտիլէն,
օրթաւա գօնուլուպ, շունա պունա
Եօլլանըլպ իմզա մաթլուպ իտիլէն,
քաթիլք գաւանութիւնուն տուր տէ-
յիւ պապի մուգատտէմ իտիլէն պիւր
գաւանութիւնտա պէտքէ պիւր էրլէմ
էֆրեար էքսիք օլտա տամը օլտը :

Ամա պունտա նէ վար, տէր պէլ-
քի, շարք քաթիլքի էրմէնիսի. իշթէ
Բօմա քիւսէիսինին հէր ինանսըզնա
վէ գապուլ էթմիւր ինանսըզը տէյիւ
իքրար էտիլքուպ ս. պու գըտար
չամթա՝ Եալընըզ պիւր Էֆ-էֆէլ
լուղէթլէրինին նօքսանը իշին մի օլու-
Եօր : Էվէլէթ պիւրաւէր, Եալընըզ շու
լուղէթլէրին նօքսանը իշին : Ձիւնքի
շու լուղէթլէրին նօքսանը քաթիլք
գաւանութիւնունուն նօքսան պրագըր :
Ձիւնքի, շու լուղէթլէրին նօքսանը
գաղաէն ըստի կէլմիւշ օլտուղանալէք
գօլպ իսկեաթ օլմայըզ, Ձիւնքի, շու
լուղէթլէրին նօքսանը՝ մարիւլ զէքը
Յայտարարութիւնն պիւթիւն վի-
ճուսինին տամարլարընտա ճէվէլան
էտէն պիւր զէհիլին իսկապաւ տըր :
Ձիւնքի, Բօմա քիւսէիսինին հէր
ինանսըզը շէյէրէն ինանսըզ նէ
տէմէք օլտուղուն աննաշըրը իսէ

տէ, հէր Էֆ-էֆէլ շէյէրէն Էֆ-էֆէլ
հիլլէլի պիւր սէյլէյիւ տիւր. վէ հէր նէ
մանա գալտըրընտա գալտըրըն՝ Էֆ-
էֆէլ Էֆ-էֆէլ մանասըն գալտըրընտա
Ձիւնքի, սուրբ քիւսէիսինին ինանսըզը
վէ գապուլ էթմիւր շէյէրէն Էֆ-էֆէլ
մագէ՝ քաթիլքիլէ Եաթոտ Քրիստոսուն
քիւսէիսին տախիլ օլտալիւթէյէ էրլէր-
մէլ :

Հաթա պու Եօլտա Էֆ-էֆէլ, Էֆ-էֆէլ
իման կէթիլքի տէմէք պիլէ տէյիւ
տիւր, Ձիւնքի էլէր պէտքէ ինանսըզ
Էֆ-էֆէլ իման կէթիլքի իլէ պիւր
մանա օլտա՝ Յակըրոս Առաքեալ տըր՝
շէյթմալար տախիլ ինանսըր տէյէն և
գիւք հաւատան, օնլար տա մը տիւր
իման սահիլի տիլլէր տէյէնէյիլ,
Էֆ-էֆէլ, իման կէթիլքի պիւր միւշ-
թէմիլ իմա տըր քիւ՝ շու իքի իմանըն
պիլլէլմէսինտէն հասլ օլտը, Եանիա
ինանսըզ, վէ ինանսըզը շէյի գա-
պուլ էթմէք իմալարըն պիլլէլմէսին-
տէն : Ինանսըզ՝ քիւսէիսին աղլըն
իմա տըր օլտա, սաֆիճէ պիւր գիլապ
(գաթուլ) վէ իւքեաթտան իպարէթ
տիւր, գապուլ էթմէք իսէ, քիւսէիսին
ըտէթլինին իմա տըր օլտուղունտան,
քիւսէի պիւր սըհիլէթի գապուլ էթմէսին-
տէ՝ աղլըն իսկեաթ օլմուշ օլտուղուն,
ինանսըզը սըհիլէթ ըտէթլի իլէ սա-
ըլըր, շէյլէ աննապալմ, անը սէ-
վէր վէ անը գուճաղար : Վէ իշթէ
պու սէպէպէն տօլայը տըր քիւ՝ պիւր
այնը մատտէյէ հէմ ինանսըզ, հէմ
տէ պիւր այնը վագիլթաւ անը գապուլ
էթմէմէք օլտալիլք. քիւսէի պիւր ճիւմար-
տութիւնա հէմ թէքմիլ ինանսըզ հէմ
տէ պիւր այնը ինանսըզը ճիւմարտու-
թութիւնա հէմ թէքմիլ ինանսըզ հէմ
թիւնուն ըլտա իտէպիլքի, օնա ինան-
սըզը անտէ, օնտան գօրղուպ, թիւք-
սինիպ, թիւքէյէ պիլլէր տէ : Վէ իշ-
թէ պէտքէ և Էֆ-էֆէլ հաւատան և
սարսին : շէյթմալար տա հէմ ինանսը-
լար հէմ թիւքէլէրէյէ : Վէ իշթէ պու-
նուն իշին սալթ ինանսըզ՝ գաւանիւ,
թաւ իման կէթիլքի տէյիլ տիւր,
Իմանըն թալըրը իշին ինանսըզընը
գապուլ իթմէք տէ լաղըմ տըր : Պու-
նուն իշին Շարք քաթիլքի էրմէնիլէ-
րին Յայտարարութիւնունտա շու Էֆ-
էֆէլ Էֆ-էֆէլ լուղէթլէրինին նօքսանը՝
մալալիք պիւր նօքսանտէյիլ տիւր : Պու-
նուն իշին էնճամ Յունուար 23 Յայտա-
րարութիւնտա շու լուղէթլէրի պուլ-
մամալը՝ օնու վարդապետութիւն
Խոստուտունտա գուսուրը, վէ պէտք-
էճէ քաթիլք պիլիքնստէն, վէ Բօմա
սուրբ քիւսէիսինտէն թէվապիլքի
էսապէն այըմաղա թաին պիւր Յայ-
տարարութիւն տէյիւ գիլապ վէ ըլտա
իթմէմիլէ պիւր սէպէպ, պիւր հագ-
տահա վէրիլ պիլք :

Ամա լուղէթաւ նօքսան վար իսէ
տէ՝ էֆրեարը թամալմըշ, Շու էֆ-
րեարը պէյան էտէճէք լուղէթի իլա-
վէ էթմիւր քիւ պիլք տէ իսկեաթ օլտալմ

Տէֆ-էֆէլ Էֆ-էֆէլ

Կիլիկիա Էրմէնի Փաթիլքիսին Էֆ-
պէրթա Գաթիլքիսին զաղէթաճըր-
նա Եաղարըր նամէ տիւր :

Վիպէրթա Գաթիլքիսին զաղէ-
թաճըրն ըաղպէթլու Միւսէլիքի :

Պու Եաղըն կիւնլէրտէ մէգէպէ
տալի օլան զաղէթալէրտէ տալի պիւր
թաղըմ պէնալէր, ալէլիստուս Շարք
քիւսէիլէրինէ վէ փաթիլքիլէրինէ միւ-
թապիլք, փէք տէ տաղիք օլմայա-
րաղ, վէ Եքսէրիսի մահա թարափ-
կիլլէ մուսլէնէթ, իսթիլալէ թահ-
րիք էթմէք, շախիլլէթէ տօգուլմագ
էֆրեարըլա, վէ պիլիստա Սուրբ
Պիտրոսուն Եիւճէ քիւսէիսի գուր-
պիւնտէ ճէմ օլմուշ ումուլի մէճիլ
զէմանը կիպի նաղիք պիւր վագըլթա՝
գաթիլք մէգէպիլինին մէֆաթթը սա-
հիլէսի նէթիլմէսինին ալէյիլտէ պա-
ղը պէնալէր նէշը օլունտուղուն կէ-
թիլմէքտէ տիւր :

Պու գապիլտէն օլտաղ, պէնիմ
Փաթիլքիլլէրտէ տալի խայլըճա պէնա-
լէր տալի պուլունմուշուտա տա, պիւր
թաղըմ իսպալթ սահիլէլէր իլէ թա-
տիլք օլմուշ հագիլթալթ հալին Եա-
ղընտա մէյտանա չըգմալըլա, պու
ճիւմէսի թէքիլպ օլաճաղընտան,
շիմիքի հալ պուլարըն ճէրհիլէ գալ-
ղըմայա հաճէթ կէօրմէմիլիմ : Հալ
պու քիւ, զաղէթալը միւթէպէրէնիլին
կէլէն շուպաթ 23 թաթիլի գըրգ-
տէօրտիւնիւ նամէթուստա Էրմէ-
նի փաթիլքի մէսէլէսի՝ սէրնամէսիլլէ
պիւր պէնտ նէշը օլունմուշ օլտալ
պէնտի մէքքիւր հէր նէ գատար պիւր
սուլի նիլլէթ մէպիլ տէ օլմասա, վէ
հէր նէ գատար սէրնամէսի պէնիմ
փաթիլքիլլէրտէ նամընը համիլ իսէ տէ,
մէքքիւր պէնտտէ միւստէրիճ օլան
մէվաթ քիւսէիսին պէնիմ փաթիլքիլլէրտէ
խարըճընտա պուլունտուղունտան,
սըհիլէթ մագըրուն տէյիլ տիւր :

Իմա վագը օլան Եաղընըլը Էլպու-
մէթթուպիլին իլանըլա թահիլէ էթ-
մէնիլի ըլտա էտէրիմ :

Սէնաքալընը

ԱՆՏՈՒ ՊԵՏՐՈՍ. Թ. ՀԱՍՈՒՆ.

Կիլիկիա Էրմէնի Փաթիլքիսին

Բօմա Բիթլիք Փաթիլքիսին

4 Մարտ 1870.

ՀԱՎԱՍՏԱԹԸ

ՄԻԼԼԻՅԷ

Կէլէն Բաղար կիւնիւ մուսալիֆ
Ֆըրգանըն Ոսկերեան քիւսէիսի տէ-
րունիտէ աղթը մէճիս իթիլի ամ-
մէյէ մալիւմ օլտալ՝ Յունուար 23 թա-
լիլլէ Լալէ քիւսէիսի տէրունիտէ
թէճէմիլ իտէն մէճիստէ հաղըր
պուլունան Էլմիսնալիս էրմէնիլէր-
տէն զիտալ պու տէֆա տալի հաղըր
պուլունմուշ օլտաղըլը թահիլքա-
թը սահիլէտէն տիւր : Շարք թէպիլէ

օրունան քրիստէ տահիհէն էջմիածնա-
կանլարա ինթիմաճը վար , չիւնքի տա-
վա պիր տիր , պիրիքտէ գուվիթ
տէմէք տիր : Իքիսինին տէ մագսէտ
վէ միւրատը Բաթօլիք մէզհէպինին
մահֆ օլմասը տըր : Ֆագաթ շունու
էյիտէն պիրիքտէք քի Բօմա քաթօլիք
գանը իլէ միւլէմմա աղիզ պիր շէհիր
տիր : Տէրտուղիանոսուն տէտիրի
եղիւղէ , օ գան պիր թէօհմը միւլպարէք
տիր , վէ անըն իլէ թէրադդը պու-
լուպ միւլէրէքֆ օլան մէզհէպի ալթ
իտէճէք ատէմ , միլէթ , վէ հիւքիւ-
մէթ նէ նէթիճէ պուլպալիլը օլտուք-
լարընըն գայտը թէվարիսի ճիհանտէ
միւնտէրիճ տիր :

Էջմիածն միլէթտէն պիր թագաւ
ճահիլէր իթտա՛ա էթմէքտէ տիրէր
քի , պիզ եհնտիք , էրմէնի քաթօլիք-
լէրէ մուգալէպէ էյլէտիք , վէ պու
կիպի պիր թագաւ մէվինճ սէտալէրի
մէյտանէ եայմագտա տըրլար :

Պիզլէր թա՛աճիւպ էյլէրիզ , վէ
մէզքիւր ճահիլէրէ սիվալ իտէրիզ ,
պիրֆըրգանըն քաթօլիքիքտէն սյըր-
լըպ տա , պիր եհնի հիլէթ գուրմասը ,
վէ աթիք մէզհէպինի թէրք իտիպ
շարգ նամի իլէ նէվուհուր պիր մէզ-
հէպէ սիւլիք իթմէսի , քաթօլիքլէրին
մաղուպ օլմալարը տէնիլէ պիլիք մի ,
Տէօլիլէթի Ալիյէ քէնտիլէրինէ հապէր
վէրաի քի , բաթրիքիսանէ պիզիմ , քի-
լիւնէլը պիզիմ , ֆուգարէիսանէ պի-
զիմ , էմլաքլէր պիզիմ , էսքի բաթ-
րիքիսանէ միւհիւ պաթալ , կաթողի-
կոսուսուզ կաթողիկոս , բաթրիկիմիզ
քաթրիք , մէճիսիմիզ մէճիս , միլէթ
քէիսիմիզ , բէիս էսքի բաթրիքիսա-
նէ գալէմի գալիսանմը , պու նէ-
նին ֆիթուաթը օլույօր : Պիր ֆըր-
գա սյըր պիր միւհի օլուպ՝ պի-
զիմ իլէ մուվադգաթ օլարաք միւլ-
թէրէք պիր քիլիսէ գուլանմասը , վէ
մէզհէպէք արգելեալ բարաղլարա թա-
պի օլմասընտանէն ֆիթուաթլէ միւլ շէր-
քէֆ օլապիլիք : Ֆագաթ զանն իթմէ-
մէսինլէր քի պու քիլիսէյէ եանի Ոս-
փէրէրանէ թէքմիլ քէնտիլէրի մալիք
օլապիլէճէքլէրտիր , պիր աղ տահա
սապըր , վէ վուքուաթ պիզլէրի թաս-
տիք իտէր : Սնճաք հէր նէ գատար
պու շիմտիքի սէվինճլէրի տէ գահգա-
հայա շայան պիր շէյիսէ , սէվինճսին-
լէր , չիւնքի մէզհէպիլէ շաքա օլմազ :

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ

Մ Ի Ի Թ Է Ն Է Վ Ի Է

— Շիրքէթի Խայրիյէ քուսմանեա-
սընըն հաղերան իլէրէրինտէ , միւհէտ-
տէտէն Լօնտրատա ինչա իթտիրմիլ
օլան իւլ ըրթա Ն° 22 պէյլիքիւ-
յիւնտէ սիւրաթը վարօրլարը պէքլէ-
նիլմէքտէն պաշկա , մայիս իպթիտա-
սընտա (Ֆէրիպօթ) թէսմիյէ ըրլընան
համուլէ նագլի զըմլընտա , իւսթիւ
սիւլզ վէ մէյտանը թուպա պիչիմինէ

եագըն , ալլաճըք շիմտիլիք պիր վարօ-
լու տահա կէլէճէյի , վէ Բապա-
թաշտան արապալարը իսկէլէյէ եա-
նաշմըլ իքէն , թագըմը իլէ ալարաք
Խսկիւտարա մահսուս իսկէլէսի
օլուպ օրայա պրաղաճաք տըր :

Խուսուսու մէզպուրուն տահիճէ
թէսհիլաթը պիտտէսի իլէ կէօրիւնտիւ-
կի միսիլիւ քուսմանեալ մէզքիւրիւն
էօնիմիւղտէքի եաղ մէվիսիլիսէ Պօ-
ղազ իլինէ հարաքէթ իտէն վարօրլ-
րին սէֆէրլէրինի չօղալտաճաղը տալիս
պիլմէմուսիլէ մէսմուլիմիզ օլմուշտուր :

— Սուլու զաղըն հէր վաքըթտա
քաղաքը էքսիքսիզ օլուպ , պու տէֆա
Փարիստէ եինէ տէհէլէթի պիր էսէրի
տահա կէօրիւմիւլէ տիր :

Յիրմի սէքիզ եաշմտա պիր քատըն ,
օտասընտարի քանտիլինէ ատէթ իւզրէ ,
մէզքիւր եաղտան տօլտուրուր իքէն
իւզէրինէ պիր աղը տէօրիւլմէսի իլէ
հէր նասըլ իսէ քաղաքէն աթէշ ալմըլ
վէ քէնտուսինի մուխաթարտան
գուրթարաք էքսիքսիլ իլէ քօճաք
եանընա վարաղընտա , աթէշ անա
տալիս սիրաաթ իտէրէք իքիսիտէ
պիրիքտէ Էանմայա պաշլալմըլար ,
վէ հէր նէ գատարա Բօլիս մէմուր-
լարընտան ճէսուր պիրիսի եթիլիլիլ ,
վէ աթէշի սէօնտիւրմիւլ իտէ տէ ,
մէզպուրէ իսթուսուն օլ տէրէճէ եա-
րալարա վիճուտի հարապ օլմուշ քի
էօմիլի մուխաթարա իլինտէ պուլու-
նույօր :

— Բարիս սօքաքլարընըն պիրիսին-
տէ , նիսա թաիֆէսինտէն պիրիսին եէ-
րէ եաթմըլ գէպլէնտիլիլի կէօրէն-
լէր , սօքաղըն օրթասընտա ճէմ օլմուշ-
լար , վէ մէզպուրէնին աշվալինի պիր
քէյիսիլիլիլէ համ իտէրէք , սէիքի ա-
հալիտէն պաղըլարը հալինէ մէրհամէ-
թէն պիր մըքտար աքճէ վիրուպ խա-
թա իտանէյէ կիթմէսինի նասիհաթ
իթմէլէրի իւզէրինէ , մէքըմէ եէր-
տէն գալգարաք կէօյա հէքիմէ կիտէր
կիպի սաիր պիր սօքաղէ վասըլ օլտու-
ղինտէ , թըպըր օրտա տալիս եէրէ եա-
թըպ էվիլէլ քի հալլէրինի թէքարալա-
մասընտա , Բօլիս մէմուրլէրի իսթու-
նու մէզպուրէյի տէրտէսթլէ հիւքիւ-
մէթ հուգուրնա չըքարըլտըքտա , մէզ-
պուրէ ֆըքարա օլուպ պու եօլտա
տէսիսէլէրլէ հէր քէստէն սատաքա
թօրլարըլընը , վէ իլէ տէֆասը օլմա-
յուպ սաիր տէֆալար տալիս պու մի-
սիլիւ հարաքէթլէրաէ պուլուստուղու-
նի իքըրա էթմիլ տիր :

Էջմիածն

Ճուսա էրթէսի Մարտ 14 թարիլիսի
իլէ զաղէթանըլըն իլալէսինտէ , Էն-
ֆիէճեան Գրիգոր վարդապետտէն
տօլայը վէրլիլէն հալապիսի օգուտու-
ղուսուզ կիպի , քէզալիք տիւն աքշամ-
քի Մէճմուսյը Հալապիստէ մէզքիւր
վարդապետտէն տօլայը եաղըլան ու-
ղուն պահըր տալիս օգուտուր :

Հէր նէ գըտար քի մէզքիւր իքի
զաղաթալարն Էնֆիէճեան Գրիգոր
վարդապետտէն տօլայը վէրտիլիլի
խապէլլէր «Էնֆիէ» պիրի պիրինէ մու-
ղալիք կէօլիւքմէքտէ իտէլէրտէ , հալ
պու քի պիրինին սէյլէտիլինի տիկէրի
չիւրիւթմէտիլինտէն , պիզճէ իքիսիտէ
տօղրու օլուլէ :

Ձիւնքիւ սիզ սէյլէրսինիլ քի «Բօ-
մատան քաշըպ Ասիլմանէտէ կէլմիլ
տիր» : Մէճմուս սէյլէր քի «Բօմանըն
իտարէյի ուսուլիլէրինէ պիլ միւ-
րաճաթ , Բարանըն միհիլ իլէ բասա-
բօրթուսու թաստիգ իթտիրտիքտէն
սօղրա . . . Բօմատան չըգմըլ տըր» :
Հալ պու քի իլէ Հալապիս բասաբօրթ
թաստիգինի ինքեար իթմէյիպ , անը
գըյաս պիլէ իտէր , չիւնքիւ բասա-
բօրթուսու Հոռմա սինօրուստան տը-
շարը չըքմաք վէք կիւճ շէյ տիր :

Հալ պու քի Մէճմուսանըն տէյիլի
տէ սիլին տէտիլինիլի եալանա չը-
քարաճաղ , չիւնքիւ «Էնֆիէ» իլէ բաս-
սաբօրթուսու թաստիք իթտիրիպ կի-
տէն տալիս գաշմըլ սալըլըր :

Սանիլէն սիզսէյլէրսինիլ քի Էնֆիէ-
ճեան Գրիգոր վարդապետ «Բօմատան
արգելեալ օլմուշ» , Մէճմուս սէյլէր
քի «Բօմա ատէթի իւզրէ , իքինճի կիւն
Վէրէ-Էնֆիէ» կիտէրէք , իւլ մահմուտ-
տէթ իլինն պատարաք իթմէք բուխ-
սաթ քէհուտըն թահսիլ իթմիլ :
Մէճմուսանըն պու սէյլէրի , սիլին
տէտիլինիլի չիւրիւթմէլ , չիւնքիւ պիր
քահանայրուխաթ քէհատըն ալտըր-
տան սօղրա արգելեալ օլապիլիք , վէ
եալինտէ տալիս արգելեալ օլտուգտան
սօղրա , բուխաթ քէհատը գալա-
պիլիք , նասըլ քի պու կիւն պուրատա
պիր թագըմ կախապալեալ քահանալա-
րըն էլինտէ , խոստովանաք կոնքալ-
լարը հալէ պուլուսմագտա տըր :

Պու սէպլէպլէրէ մէսինի իսթէք ի-
տինլէրէ իսրաղ վէ իրայէ օլունաճագ
միւթէպէր էվրադը լէսմիլէնին» : հիլ
պիր հիւքմիւ գալմազ :

Շէյլէ քի սիլին տէտիլինիլ կիպի
մէզքիւր վարդապետ կէրէք արգել-
եալ , վէ կէրէք Բօմատան գաշմըլ տըր ,
«Բէզալիք Մէճմուսանըն տէտիլի կիպի
մէզքիւր վարդապետին ետինտէ հէմ
պատարաք բուխաթ քէհատը , հէմ
տէ Բարա միհիլ իլէ թաստիգ օլմուշ
բասսուբօրթու վար տըր :

Նասըլ պուլըր օլապիլմիլ : Մէզ-
քիւր վարդապետ էյիսինի պիլիք : Իս-
թէյէն օլուրսա պիզտալի քէֆիէթին
թալիլինի պէյան իտէպիլիլիլ :

17 Մարտ. 1870

Յ. ԲՈՒՊԵԱՆ

Մէտայը Հազըգէթ թաֆսիլաթընը
ճիւսաա իրթէսի կիւնիւ պէյան իտէ-
ճէք տիր :

Մանղումէ քի հէր շէյի պիլիլիմ
զանըն իլէ , հիլ պիր շէյ պիլմէլ ,
Առաքելական նուիրալ Մօնսինօր
Բիւլիմի հէր հաֆթա թըրիսթէ վա-
փօրու իլէ եօլա գօր :

«Բէնտինէ էյլէ կէլիլիլի , պու Մօն-
սինօր միւհէրէտ քաթօլիքլէրին մու-
արապընը թէսվիլիլ իթմէք իւզրէ ա-
սիթանէյէ կէլմիլ տիր . վէ օնու տա-
(քէնտի աղլը սըրա) պաշա չըքարա-
մայաճաղընտան , հէմէն պրաղալ
կիտէճէք տիր :

Ձալալը պիլմէլ քի , տահա՛ճէվէթի
ալիյէ Ստամպօլու ալմաղտան , Ստամ-
պօլտա պիր Լատին եպիսկոպոսու ա-
թուու վար ըտը , սօղրատան Բարա-
լար պու աթուա նուիրալլըք տա ի-
լալէ էթտիլէր : Մօնսինօր Բիւլիմ
պու աթուուս յաշորգու տուր , իս-
թիֆա իտէն Մօնսինօր Պրուսնիլին
եէրինէ :

Իմաի Բիւլիմ էյլէթի վէ մուլադ-
գաթ պիր զաթ տէյիլ տիր պուրատա ,
իլա եէրիլ օլարաք Լատին եպիսկո-
պոսու , վէ ֆաղա օլարաք Առաքե-
լական նուիրալը . վէ Ստամպօլտապիր
թէք քաթօլիք քալմազ իտէ , եէրինէ
պուրատա պու զաթ աթուուստա
օթուուր :

Պուսու էյլէրէնտիքտէն սօնղրա , ու-
մարըլ քի Մանղումէ արթըր Բիւլիմի
աթուուստա բահաթ պրաղալ , քէն-
տի միլէթինին աթուալարընտա օթու-
րան եպիսկոպոսալար իլէ մէշղուլ
օլուր , վէ պու պապտէ էօնիւնտէ
մէյտան չօգ տուր :

Ի Լ Ա Ն

Միլլէթիմիլտէն վէ պիզիմէ հէ-
մէքքեար պուլընան պիր չօք ֆամիլ-
եայէրտէն , էվալալէրինի մալիլմօլան
պաղը սիւպեան մէքթէպլէրինէ կէօն-
տէրմէք իտտէմէտիլիլիլտէն , պու
չօճուգլէրին թահսիլտէն տուր օլմա-
մալէրի իլին , տէրհալ կաթողիկոսա-
րանտէ մահսուս պիր տայիլիլ թանգիմ
օլունուպ , Էրմէնիճէ վէ Ֆրանսըղճա
տէրա վիրմէք իւզրէ հօճալար տալիս
թէտարիք օլընմըլ օլտըղընտան , հէր
քիմ իտտէք իտէրտէ էվալտընը մէզ-
քիւր մէկթէպէ կէօնտէրէպիլիլիլ , վէ
պու պապտէ լաղըմ կէլէն հէր նէ ի-
ղահաթ իտտէրիլիլիլ իտարէ քօմիսի-
նը աղալէրի էֆէնտիլէրէ միւրաճա-
աթ իտէլէր :

Պուստան պաշալ էկէր մէսմու-
աթըմը սահիհ իսէ եաղընտա պիր
պէյիլէք մէքտէպ քիւլաա օլընուպ
եիւզ եիրմի քատար թալէպէ պընա-
րաք , «Էնֆիէ» իւնվանըն ալա-
պիլմէք իլին հէր նէվի մալիլմաթ օլ
մէքթէպտէ թահսիլ իթտիրիլէճէք ,
վէ պուսուն իլին Էվրօքտան լու-
ղըմը մըքտար մահիլ հօճալար ճէպլ
օլընարաք , իտարէսի տալիս ալմաման
պիր քօմիսինը մահսուս մարիֆէթի
իլէ իճրա օլընաճաքմըլ :

ՄԵՍՈՒՆ ԴԱՋԵԹՍ

ՄԻՐԱՅԵԼ ԷՔՍԵՐՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ

Ձախմաքըլար փող. Ակոյիւս խաճն. 4, 5, 6.